STUDIA ROSENTHALIANA 36 (2002-2003)

Language, Literature and Education: Yiddish among Britain's Ultra-Orthodox Jews since 1945 – A View from Within

BRUCE J. MITCHELL

Historical Background of Yiddish in Britain

THE YIDDISH LANGUAGE IS thought to have entered Britain along with the first Ashkenazi settlers in the country since the mass expulsion of Jews in 1290. Yiddish-speaking immigrants began arriving from western Europe, mainly Holland and Germany, in 1690, merely thirty-four years after the re-admission of Jews under Cromwell in 1656, and continued to use their ancestral language for business transactions, studies, sermons and everyday domestic usage.[1] Religious instruction in the Talmud Torah of the Great Synagogue was allegedly given in Yiddish in 1732,[2] while correspondence found in the minute books of the synagogue further suggests that Yiddish was still used among some Ashkenazim in 1790.[3] Despite increasing linguistic and cultural assimilation of both Sephardi and Ashkenazi Jews in later decades, documents found in the archives of the Harley Library in Southampton imply that Yiddish continued to be used among some of the older, more established Anglo-Jews well into the late nineteenth century. Various letters to Ephraim Cohen

1. See C. Roth, *History of the Jews in England* (Oxford 1978) and B. Homa, 'Ortodoksish yidntum' in *Yidn in england, shtudies un materialn, 1880-1940* (New York 1966), p. 148-175. For a more recent general history of British Jewry, see T. Endelman, *The Jews of Britain: 1656-2000* (Berkeley 2002).
2. See S.S. Levin, 'The Anglo-Jewish Day School', *The Jewish Chronicle*, 20 July 1956, p. 15.
3. See J. Leftwich, 'The Scope of Yiddish', *The Jewish Chronicle Supplement*, 27 January 1956, p. 47 and C. Roth, *History of Jews in England* (Oxford 1978), p. 227.

and Eleazer Beresh Katz, dated between 1846 and 1854, were in Yiddish. Whereas some letters did not indicate where they had been written, one indicated London as the point of origin, while another indicated Manchester. Yiddish-speaking circles were apparently not restricted to London, but were to be found throughout the country.[4] The frequency of personal correspondence in Yiddish is further attested by a surviving Yiddish book containing model Yiddish letters in the Lesser family archives (1746-1896). Written by Leon Dor in 1865, *eyn nayer kinstlekher brifn-shteler* contains a hand written list of the Lesser family's birthdays dating between 1860 and 1877, thereby indicating that such a book occupied a central place in this Anglo-Jewish home.[5] Unsuccessful attempts at fostering a Yiddish press in England during the 1860s and 1870s also indicate that some of the more established Anglo-Jewish families possessed at least a reading knowledge of Yiddish, though their numbers were too small to sustain a Yiddish newspaper.[6]

By the time eastern European, Yiddish-speaking immigrants started pouring into Britain during the 1880s, Yiddish was already a 'foreign language' for most of the pre-existing community. Linguistic differences were exacerbated by social and religious tensions. The newcomers were mostly poor, and the religious among them were very orthodox in observance, while the established Anglo-Jewish community was already affluent, highly Anglicised and relatively lax in religious observance, particularly regarding the Sabbath.[7] The ensuing social divisions in Anglo-Jewry would become manifest in the establishment of different synagogal federations, Jewish educational institutions, and ideologies regarding the use of language in a wide range of contexts. The United Synagogue, which had been founded as recently as 1870, catered to the interests of the pre-existing Anglicised communities, while the Federation of Synagogues was

4. See MS 116/50, letters 25-27, 35, 36, Harley Library, University of Southampton.

5. See MS 116/92, Harley Library, University of Southampton.

6. See L. Prager, *Yiddish Culture in Britain* (Frankfurt/Main 1990), p. 38; L.P. Gartner, *The Jewish Immigrant in England 1870-1914* (London 1960), p. 257-58; V.D. Lipman, *Social History of the Jews in England 1850-1950* (London 1954) p. 131.

7. See B. Homa, 'Ortodoksish yidntum' in *Yidn in england, shtudies un materialn, 1880-1940* (New York 1966), p. 148-175; for and overview of the *Kulturkampf* in Britain, see G. Alderman, *Modern British Jewry* (Oxford 1992).

established in 1887 to accommodate the Yiddish-speaking, eastern European Jews resident in London's East End. Right-wing orthodoxy, not satisfied with the Federation of Synagogues, eventually broke away and formed the Union of Orthodox Hebrew Congregations in 1926. The immigrants arriving between 1880 and 1914 found that the established Jews Free Schools provided an inadequate religious education, and many opted to send their children to a *kheyder* or Talmud Torah, where Jewish boys would receive additional instruction from the traditional *melamdim*. Whereas the Jews Free School taught exclusively through the medium of English, the language of instruction in many Talmud Torahs was the traditional Yiddish, if for no other reason, because those possessing the necessary Torah scholarship were not always proficient in English.[8]

Established Anglo-Jewry did not approve of the Talmud Torahs, *Khadorim*, or the use of Yiddish as a language of instruction. The policy of the United Synagogue regarding the eastern European newcomers was Anglicisation in dress, speech, and *mores* to the extent that their identities as religious Jews would not be entirely lost. Education through the medium of Yiddish was perceived as an impediment to the students' integration into English society, and the *melamdim* in private Talmud Torahs and *Khadorim* provided very much unwanted competition for the English religious teachers, who complained to United Synagogue officials.[9] The Chief Rabbi in particular became increasingly hostile to the *Khadorim*, Talmud Torahs and their religious instruction in Yiddish. When the immigrants had exhausted their meagre resources for education and were compelled to request financial assistance from the United Synagogue, the Chief Rabbi responded that no funds would be allocated as long as Yiddish was used as the language of instruction. The immigrants were forced to acquiesce. It was Dr Naftali Adler, however, who led the Jewish establishment's campaign against Yiddish. When the immigrants became desperate for a new accommodation for a growing

8. For a discussion of Talmud Torahs and *Khadorim* in 19th century England, see B. Homa, 'Ortodoksish yidntum' and P.L.S. Quinn, 'A kapitel in der geshikhte fun der yidisher dertsiung in england', in *Yidn in england, shtudies un materialn, 1880-1940* (New York 1966), p. 148-175, 188-211 respectively.

9. See P.L.S. Quinn, 'A kapitel in der geshikhte fun der yidisher dertsiung in england' in *Yidn in england, shtudies un materialn, 1880-1940* (New York 1966), p. 188-211.

Talmud Torah, Dr Adler convinced Lord Rothschild, also an outspoken opponent of Yiddish, only to allow them usage of the Jews Free School building on the proviso that English-speaking teachers be employed, and that Yiddish would not be used under any circumstances. Berliner, the director of the Talmud Torah in question, was forced to comply with their demands in 1894.[10] At a time of increased organisational suppression of Yiddish among eastern European immigrants, only right wing orthodoxy, best represented by the *Makhzikey Hadas* movement, was determined to maintain Yiddish as a language of religious instruction. With this in mind, the *Makhzikey Hadas* opened a Talmud Torah at 59 Brick Lane in 1898. Only two years after opening its doors, the Brick Lane Talmud Torah had 750 pupils with 14 *melamdim*, and could eventually claim no fewer than 3,000 boys.[11] The majority of immigrant children, however, soon went over to English and became thoroughly integrated into British society. Within a generation, Yiddish had all but disappeared from most immigrants' homes.

Yet while the United Synagogue and established Anglo-Jewry fought against Yiddish in order to Anglicise the eastern European immigrants, religious Zionists sought to introduce Modern Hebrew as the medium of instruction in Jewish education classes. J.K. Goldbloom, a leading figure in the *Ivrit beIvrit* movement, founded the Hebrew Talmud Torah on Redman Road in 1901 and remained the headmaster for fifty-three years. His use of Hebrew as the language of instruction met with substantial opposition from within the orthodox camp, however, as right wing orthodoxy considered it a desecration to use *loshn hakoydesh* for profane speech or even *limudey koydesh*. The matter was brought to the attention of Chief Rabbi Adler and the London Jewish Religious Court in 1903, which approved of the 'Hebrew with Hebrew' method of tuition. The *Jewish Chronicle*, under Zionist influence since 1907, also supported Hebrew as a medium of instruction in religious studies classes. Select schools in Jewish centres such as Leeds, Manchester and Glasgow soon adopted the 'Hebrew with Hebrew' method, though they remained a minority.[12] Right wing orthodoxy, however, remained ideologically

10. See P.L.S. Quinn, p. 204.
11. See P.L.S. Quinn, p. 205; V.D. Lipman, p. 125.
12. See Gartner, p. 236-237.

opposed to the use of Hebrew as an everyday vernacular. Alongside a rejection of Modern Hebrew stood an obstinate resistance to Anglicisation, as is demonstrated in the *Makhzikey Hadas* Minutes Books, comprising hundreds of pages written in Yiddish with an exemplary Ashkenazic cursive.[13] The unflinching tenacity of this sector of Anglo-Jewry has maintained Yiddish in religious education classes and has played a central role in the survival of the Ashkenazic vernacular in Britain well into the 1990s.

Ultra-Orthodox Day School Movement and the 'Hebrew with Yiddish' Method of Instruction

The maintenance of Yiddish as a language of instruction in right-wing orthodox schools was to extend beyond the Talmud Torah and the traditional *kheyder* in the early 1940s, a time when the Jewish religious educational system in Britain was endangered due to war conditions and evacuations. In 1942, Rabbi Abraham Issacher Halevi Pardes (1894-1950) encouraged Rabbi Shmelke to establish a Jewish day school in London, pointing out the inadequacies of the surviving Talmud Torahs.[14] A meeting was held in 1942, during which Saul Bodner, Pinchas Landau, Getzel Berger, Wolf Schiff, Avrohom and Mendel Getter apparently discussed the establishment of the Yesodey Hatorah School, later serving as a model for other *haredi* day schools. The Yesodey Hatorah started in a classroom adjacent to the Stamford Hill *Beys Hamedresh*, with six children learning under Rabbi Rabinow. Heavy bombing forced the school to evacuate to Manchester for a short time, but it was eventually re-established in London on a permanent basis.[15] By 1950, the Yesodey Hatorah School could claim about 300 pupils divided among its infant, kindergarten, primary and secondary departments.[16] Two years later, the same school counted approximately 200 pupils in its primary division, and another 100 in its secondary department, employing a total of 14 full-time and another

13. See MS 151, AJ 126/1-2, Harley Library, University of Southampton.
14. See H. Rabinowicz. *A World Apart: The Story of Chasidim in Britain* (London 1997).
15. See Rabinowicz 1997; *The Jewish Chronicle Supplement*, December 1957, p. 1.
16. See 'Yesodey Hatorah School. Religious and Secular Education', *The Jewish Chronicle*, 10 February 1950, p. 6.

14 part-time teachers. Students paid a fee of 15 pounds sterling per term.[17] By 1957, the school boasted 470 primary school pupils and 240 boys in their grammar school, with a new girls section accommodating between 260 and 280 young women. While the number of non-*haredi* Jews who learnt in Yiddish had been in sharp decline since the late nineteenth century, the number of ultra-orthodox pupils receiving religious instruction in Yiddish was on the rise in the post-war period.[18]

According to statements made by W. Schiff, acting headmaster of the Yesodey Hatorah in 1945, children were first taught Yiddish, which was later used as a medium for learning Hebrew. His statement was to be fateful not only for the use of Yiddish in his own school, but for the 3,000 Orthodox children in London who came under the jurisdiction of the Board of Orthodox Jewish Education.[19] Rabbi Rabinow, the first rebbe of the Yesodey Hatorah, claimed that he wanted separation between Jews and Gentiles 'even in language', thereby reiterating headmaster Schiff's commitment to instruction in Yiddish as well as English. Rabbi Dr S. Schonfeld, speaking on behalf of the Board of Orthodox Jewish education, claimed that in 'their educational institutions', i.e. *haredi* day schools, both Yiddish and English were taught as part of 'true orthodoxy'.[20] The *haredi* educators of London thereby developed a threefold policy for the use of Yiddish in ultra-orthodox day schools which entailed: (1) the use of the traditional 'Hebrew with Yiddish' in religious education classes, (2) Yiddish as a means of linguistic separation from the Gentile world, and effectively from the non-*haredi* Jewish world as well, (3) Yiddish as a marker of authentic orthodox Judaism.

Yiddish as a language of instruction was ideologically ingrained in the policies of post-war *haredi* educators, yet Yesodey Hatorah type schools remained a minority among Jewish day schools in Britain. In 1952, for example, there were eleven Jewish day schools in London, with

17. See J. Braude, 'Jewish Day Schools in London', *The Jewish Chronicle*, 25 April 1952, p. 8.

18. See 'The Yesodey Hatorah Schools', *The Jewish Chronicle Supplement*, 20 December 1957, p. 1-4.

19. See 'Board of Orthodox Education. Learning Yiddish to Learn Hebrew', *The Jewish Chronicle*, 9 March 1945.

20. See 'Orthodox Board Conference. Views in Jewish Education', *The Jewish Chronicle*, 4 May 1945, p. 13.

the Yesodey Hatorah institutions themselves being only two which would teach in Yiddish. Out of a total 1,820 Jewish day school students in 1952, approximately 300 primary and secondary pupils would have been effectively learning 'Yiddish to learn Hebrew'.[21] By 1957, this statistic had increased significantly, with approximately 1,000 boys and girls studying in the Yesodey Hatorah schools.[22] That same year, the Pardes House in North London was reported to have followed '[...] in every detail the successful pattern of the Yesodey Hatorah [...]' including the use of 'Hebrew with Yiddish' as a method of instruction. Established in 1955 by Yesodey Hatorah, the Keren Hatorah, and a number of *Baale Batim* from North and North-West London, the Pardes House kindergarten and primary school could claim 70 pupils in 1957.[23] The overall number of students studying 'Hebrew with Yiddish' in Jewish day schools in 1957 was between 1,040 and 1,060. The early 1960s report no significant increases in the number of pupils learning in schools using the 'Hebrew with Yiddish' method of instruction. In 1963, for example, 1,074 pupils were on the rolls of schools were Yiddish was used in religious education classes, while a total of 9,000 children were reported to be learning in a Jewish day school. Only one pupil in every nine attending a day school were Yiddish was a significant factor.

Since later reports by Dr Jacob Braude do not provide a statistical breakdown by school or by school type, it becomes increasingly difficult to ascertain the number of students learning in Yiddish after 1963. The general difficulty in obtaining any form of Anglo-Jewish statistics is broached by Dr S. Landshut in an article dealing with Britain's Jewish population in 1950. He claims that '[...] there are no official statistics, only guesswork based on figures of memberships in basic institutions, collated with the vital statistics of the population as a whole. But the number of Jews in Britain remains a mystery.'[24] The difficulties involved with gathering statistical information regarding Anglo-Jewry, according

21. See J. Braude, 'Jewish Day Schools in London', *The Jewish Chronicle*, 25 April 1952, p. 8.

22. See 'Yesodey Hatorah School', *The Jewish Chronicle Supplement*, 20 December 1957, p. 1-4.

23. See A. Brodner, 'Pardes House School', *The Jewish Chronicle Supplement*, 20 December 1957, p. 2.

24. See S. Landshut, 'The Jewish Population of Britain', *The Jewish Chronicle*, 28 April 1950, p. 15.

to Dr Landshut, affected all areas of research '[...] whatever the field-population statistics, economics, culture, education, religion-the facts about Anglo-Jewry have never been more hazy'.[25] Likewise, information about enrolment in *haredi* schools is extremely limited and dependent on infrequent reports made by researchers such as Jacob Braude.

The Board of Deputies of British Jews, the representative body of Anglo-Jewry founded in 1760, attempted to remedy at least some of the problems mentioned by Dr Landshut. Following a conference 'Jewish Life in Modern Britain', which was sponsored by the Board and the Hebrew University of Jerusalem in 1962, the Research Unit of the Board of Deputies was formed in 1965.[26] The new research unit did not begin gathering statistics regarding Jewish day schools and Talmud Torahs until 1993, however, and may only disseminate general statistics in order to protect the privacy of individual institutions. Again, a systematic statistical breakdown of enrolment in schools where Yiddish is used as a language of religious instruction is unavailable to the public. Beginning in the early 1970s and continuing into the 1990s, however, is a rise in the number of educational institutions which use the 'Hebrew with Yiddish' method. Most of these schools are affiliated with a particular hassidic sect such as Belz, Satmar, or Vishnitz, and were opened as numbers of adherents living in the same neighbourhood were adequate for the opening of a new school. Many smaller sects are still forced to send their children to a Jewish day school of a different affiliation.

Those statistics which the Research Unit of the Board of Deputies have made available are highly useful in assessing the present situation of Yiddish a language of instruction in *haredi* schools. According to an official statement by the Community Research Unit, 'the total number of pupils enrolled in schools where Yiddish is the main or a widely used language either at home or school' is 5,056 for 1993, increasing by 719 pupils to 5,775 in 1994, then jumping to 5,857 in 1996, and rising to 6,755 in 1997. From 1963 to 1993 the number of pupils in Yesodey Hatorah type schools had risen by almost five hundred percent, followed by steady increases in enrolment in the following years. While the increase

---

25. See S. Landshut, 1950, p. 15.

26. See B.A. Kosmin and C. Levy, *Synagogue Membership in the United Kingdom 1983*, (London Research Unit, Board of Deputies of British Jews).

between 1993 and 1994 was 719, the increase between 1994 and 1996 was a meagre 82 pupils, followed by a rather large increase of 898 pupils in 1997. Overall enrolment statistics in Jewish day schools can only be provided by the Board for 1991 and 1996. While 1991 data report 12,800 children in Jewish day schools, there were 17,750 in 1996, showing an increase of 4,950 pupils. While the rise in enrolment in Yiddish-speaking day schools is consistent with a general increase in Jewish day school attendance, a much higher percentage of Jewish children were learning in Yiddish and/or speaking it at home in 1996 than in 1966. Over a thirty year period, the number of Jewish children learning in Yiddish apparently jumped from one in every nine to almost one in every three children with 5,857 out of 17,750 attending a Yesodey Hatorah type school. Though some inaccuracies in the Board of Deputies statistics may exist, mainly in the omission of certain schools which are certain to use Yiddish in the classroom, the figures provided by its Community Research Unit are still reliable enough to serve as a general indicator of Yiddish-speaking children in Great Britain.

Yiddish Teaching Materials and Children's Literature in the Ultra-Orthodox Classroom

Despite the tenacious adherence to Yiddish as a language of instruction in right wing orthodox schools, there is a great paucity of suitable teaching materials for Yiddish grammar, orthography and stylistics. One reason for this lack is the traditional use of Yiddish as a vernacular to discuss sacred texts written in Hebrew and Aramaic.[27] This kind of a lesson is most typical of the education given to boys, who are normally much more proficient in reading Hebrew and Aramaic than Yiddish, and have a far greater proficiency in spoken Yiddish or the language of the host country than in Modern Hebrew. Writing skills in Yiddish and Hebrew

27. For a discussion of the methodology used in the *haredi* classroom, see J. Abraham-Glinert, 'How Much English Has the British Education Act Required? The Secretary of State for Education vs. a Hasidic Yiddish-Speaking School,' *Journal of Multilingual and Multicultural Development 1997*, p. 443-450 and J.E. Abraham, 'Perceptions of English learning in a Hasidic Jewish sect', *International Journal of the Sociology of Language*, 1999. For a discussion of the use of Yiddish in *haredi* schools in Israel, see B. Bogach, 'Gender, literacy and religiosity: dimensions of Yiddish education in Israeli government-supported schools', *International Journal of the Sociology of Language*, (1999).

vary according to sect, or even individual schools, as does the emphasis placed on composition in general. While *haredi* boys schools use Yiddish mainly as a vernacular, giving the pupils a basic reading and writing knowledge of the language through various hand-outs, most hassidic sects in Britain do require the boys to write exams and compositions in Yiddish. According to a study conducted by Lewis Glinert in 1997, Satmar boys are expected to write compositions in Yiddish as well as Hebrew by the age of twelve, while Belz asks its boys to write exams in Yiddish and Hebrew from the age of ten onward.[28] Vishnitz, on the other hand, only requires its boys to write essays and exams in Yiddish until the age of eleven, after which they must write their exams in Hebrew.[29] The Lubavitch boys school gives daily lessons in Yiddish as a language, which they then use to translate portions of the five books of Moses into the traditional *ivri-taytsh*.[30] *Haredi* boys schools in Golders Green, according to a study by Bruce Mitchell in 1998, use written Yiddish to a much lesser extent than in the schools previously mentioned. Pupils in the Pardes House boys school, for example, are expected to understand and participate in Talmudic discussions in Yiddish, but the use of written Yiddish is mainly restricted to hand-out exercises. In the Torah Temimah School, where English is used much more extensively in religious education classes, boys are given only a basic knowledge of Yiddish in order to translate the weekly Torah portion into *ivri-taytsh*.[31]

Those *haredi* girls schools which teach Yiddish at all, tend to offer it as a separate subject of study much more often than in the corresponding boys schools. In some cases, the lessons teaching Yiddish as an additional language are the only contact *haredi* girls have with Yiddish. While the major sects such as Satmar, Belz and Vishnitz teach their girls through the medium of Yiddish,[32] Lubavitch teaches its girls Yiddish as a language, usually for the purpose of reading the works of the last two

28. See L. Glinert, 'Wir haben unsere Sprache nie gewechselt-Einstellungen shassidischer Paedagogen in Grossbritannien zum Jiddisch-Spracherwerb', *Osnabruecker Beitraege zur Sprachtheorie 54*, p. 60-88.

29. See Glinert, p. 76-77.

30. See Glinert, p. 80.

31. See B. Mitchell, 'Yiddish in the Ultra-Orthodox Communities of London', *Yiddish*, (1999).

32. See Glinert, (1997).

rebbes in the original Yiddish.[33] Schools such as *Beys Yakov* in London's Golders Green have only recently introduced classes teaching Yiddish as an additional language three times a week. To a large extent, those girls schools who teach through the medium of Yiddish also offer instruction in Yiddish grammar, phonetics, orthography and composition.

Satmar's *Beys Rokhl* girls schools have taken the lead in producing readers, workbooks and other Yiddish materials for levels ranging from one to eleven, but other groups have started to develop their own classroom materials as well. Esther Held, formerly of London's Spiro Institute, has reportedly developed an entire program for Yiddish language instruction for *haredi* school children in London. *Bnos Yerushalayim* has also published various texts dealing with Jewish history in the Yiddish language, which are printed in Jerusalem and distributed to Diaspora communities.[34] A traditional Yiddish *briv-shteler,* published in New York, is also used to teach *haredi* girls to write letters in Yiddish for various social situations.[35]

Aside from those materials used for language instruction, Yiddish texts are also printed for children in order to teach them about Jewish prayers, holidays, customs and traditions. While these books are mainly published by Beys Rokhl d'Satmar in the United States, they are general enough to be used by other *haredi* groups who teach their girls through the medium of Yiddish.

By far the most interesting reading material designed for Satmar school girls is a short-lived periodical published in London itself. *Der Yidisher Flam*, a monthly magazine, appeared for a mere nine issues from December 1996 until August 1997. The first four issues were apparently only distributed in Britain, while subsequent issues were sold in Belgium and the United States as well. The editor, Shloyme Hertsog, explains the purposes and goals of the magazine an article entitled 'Shelo shinu es leshoynom' (They did not change their language), published in two sections. Women, he argues, are particularly encouraged to use Yiddish since they play a central role in the Jewish home. The use of Gentile languages

33. See B. Mitchell, 'Yidish in mantshester-dem tzveyt grestn tsenter in england', in *Forverts*, 6 July, p. 12.

34. See *Yidish historie 1-2* (Jerusalem: Bnos Yerushalayim).

35. See A Sapiro, *Yidishe briv* (New York).

would bring them, and subsequently the whole family, under Gentile influences which may be hostile to Judaism. Reading material in the English language is shunned altogether, as it may lead to immodest dress and other undesirable forms of behaviour. Reading books in English and other non-Jewish languages also constitutes a break in religious tradition and is therefore a 'poison'.[36] The antidote to such a poison is suitable reading material in the Yiddish language made readily available for *haredi* school girls.

As might be expected, *Der Yiddisher Flam* provides useful information concerning practical *halokes* (rules) for those *mitzves* (commandments) relating specifically to women. Likewise, narratives concerning Jewish history, the biographies of miracle working rabbis, and memoirs of Holocaust survivors are expected genres in a magazine destined for pious Jewish girls. More interesting is the relatively high frequency of pietistic poetry, particularly in later issues. Whereas the poetry largely considered as constituting the secular Yiddish literary canon would be outright rejected by Satmar *hasidim*, poetry dealing with more pious topics is not only deemed acceptable, but actively encouraged. The first two issues of *Der Yidisher Flam* contain general requests for literary submissions from the girls, which apparently met with some success. A pietistic literature in Yiddish written by and for women would be a most welcome development for Satmar *hasidim*, who wish to wean their adherents away from literature written in non-Jewish languages.

Though Yiddish is not as widely used as a vernacular among Britain's Lubavitch *hasidim*, the Lubavitch movement has also displayed a desire to cultivate a women's literature in Yiddish as well as English. The bilingual quarterly publication, *Di Yidishe Heym,* has been published in New York and distributed abroad since 1959. Its overall distribution is between three and five thousand, and copies are made available in Britain at Lubavitch lending libraries or through home subscriptions.[37] The purpose of the magazine is to provide Habad girls with suitable reading material and appropriate role models taken from Jewish history. The traditional role of the women in the home is presented as a holy war against materialism

36. See B. Mitchell, 'Language, Literature, and Ultra-Orthodox Ideology: London's *Haredi* Periodicals in Yiddish', *European Judaism*, (Fall 1999).

37. Mrs Gurali, editor, phone interview, February 1999.

and selfishness.[38] As in the case of Satmar, this Lubavitch magazine also contains pietistic poetry, though to a smaller extent. Mrs Gurali, the editor of *Di Yidishe Heym*, claims that the magazine has changed a great deal since it first appeared in 1959, and stresses that it has expanded the scope of its material to include articles by Yiddishists in recent years.[39] The latter development would be unthinkable in a Satmar publication. But *haredi* Yiddish literature is not limited to women and young girls. Recent years have witnessed an increasing amount of monographs containing narratives in Yiddish for young boys. Alongside the usual hagiographies, memoirs, Jewish history books and hassidic tales, is a newer fantastic literature for *haredi* boys. This fiction is set in cosmopolitan areas such as New York, and provides hassidic boys with suitable adventure stories to improve their Yiddish reading skills. While some of this literature is translated from Modern Hebrew, much of it is written directly in Yiddish and published by small presses in the United States and Israel. At this point, it is still uncertain how successful this literature will be, and whether or not it will lead to a more diverse *haredi* literature in the Yiddish language.

Conclusions

Despite large waves of immigration from Eastern Europe between 1880 and 1914, most immigrant children in Britain were linguistically assimilated within a generation in accordance with the wishes of the Anglo-Jewish establishment. Only the *haredim* effectively maintained the use of Yiddish in their religious education classes, which eventually led to the development of an ultra-orthodox day school system in the 1940s. Resisting both Hebraisation and Anglicisation, the *haredim* has maintained the traditional 'Hebrew with Yiddish' method of tuition throughout the post-war period. Whereas *haredi* school where children received an exposure to Yiddish were a small minority in the early 1960s, they currently represent a third of all day schools in Great Britain. The use of a pietistic Yiddish literature in *haredi* schools is limited due the orality of the tradition and to a lack of suitable reading material, but

38. *Di Yidishe Heym*, no. 1, 1959, p. 1-2.
39. Mrs Gurali, phone interview, February, 1999.

the latter problem is apparently being remedied by an increase in *haredi* literary production for children. Whether current treads will lead to a more diverse and widespread Yiddish literature for *haredi* children is still not clear, but contemporary developments are certainly encouraging both for a potential Yiddish readership and a pious Yiddish literature in a post-war Britain.

Appendix I

Partial Enrolment Statistics for Yiddish in Britain's Ultra-Orthodox Schools, 1950-1997

1. 1950	300
2. 1957	1,040-1,060
3. 1959	1,033
4. 1963	1,074
5. 1966*	1,111

Above figures were provided by Dr Jacob Braude and published in *The Jewish Chronicle.*

* Figures for 1966 are estimated based on information provided in Braude's article published in the 1966 issue of *The Jewish Chronicle* and on ratios given in statistics for previous years.

6. 1993	5,056
7. 1994	5,775
8. 1996	5,857
9. 1997	6,755

Statistics from 1993-1997 were provided by the Board of Deputies of British Jews.

Appendix II

Schools included in the Board of Deputies Statistics for *Haredi* Schools where children have some contact with the Yiddish Language either at home or in the classroom as of 1998.

1. Beis Trane Girls School (London)
2. Bnos Yisroel (Manchester)
3. Lubavitch Boys & Girls Schools (Manchester)
4. Lubavitch Boys & Girls Schools (London)
5. Talmud Torah Chaim Meirim (Viznitz-London)
6. Talmud Torah Makhzikey Hadass (Belz-London)
7. Talmud Torah Getters (London)
8. Talmud Torah Tiferes Shloime d'Golders Green (London)
9. Talmud Torah Toldos Yakov Yosef (Skver-London)
10. Talmud Torah Yetiv Lev d'Satmar (London)
11. Beis Rochel d'Satmar Girls School (London)
12. Yesodey Hatorah Boys & Girls Schools (London)
13. Beis Malka (Belz Girls School-London)
14. Beis Chinuch Bnois (London)
15. Bnos Yerushalayim (London)
16. Talmud Torah Bobov (London)
17. Pardes House (London)
18. Torah Temimah (London)
19. Manchester Jewish Day School (Yesodey Hatorah)
20. Gateshead Primary, Boarding & Girls Schools

Caveat: The above list does not mention some schools where Yiddish is used, especially in Manchester. The list below compensates for these omissions by indicating those schools where Yiddish is a factor but which were not included in the Board of Deputies statement.

1. Talmud Torah Beis Aharon (Mixed Hassidic Sects-London)
2. Chinuch N'Orim (Manchester)
3. Satmar Boys & Girls Schools (Manchester)
4. Tashbar (Manchester)
5. Keser Torah (Manchester)
6. Beis *Haredim* (Manchester)

*7. Beis Yakov Girls School (London) This school introduced classes in Yiddish in 1998.

Appendix III

ביבליאגראפיע פון חרדישע ליטעראטור פאר קינדער און יונגע לייט

א) לערנביכער

1. אינזערע יומים טובים. (ברוקלין: בית רחל, 1994)
2. תאונזערע היסטאריע , א־ב. (ירושלים: בנות ירושלים, ?)
3 אידיש ליינבוך, קלאס 1־11. (ברוקלין: הוצאת ספרים אין אידישער שפראך בית רחל ד׳סאתמאר, 1977)
4. בן יוסיף, רבי עקיבא. אדירי התורה. (ירושלים: בית יחיאל, 1980)
5. בראשית. (ירושלים: בנות ירושלים, 1996)
6. דאס אידישע יאר. (ברוקלין: תפארת, 1996)
7. די אידישע שפראך אונזער צירונג, א־ד. (מנסיי: דפיס כי טוב, 1982)
8. דער אנפאנג. איגיש לייגבוך, קלאס 2. (קרית יואל / מאנרא: בית חינוך, 1997)
9. ווערטערבוך פון דער אידישער שפראך. (ברוקלין: סטאר, 1976)
10. זילבערשטיין, אברהם. ספר מאיר עינים על ימים נוראים חודש אלול, סליחות, ראש השנה. (ברוקלין: האחים גרויס, 1998)
11. יהושע־שופטים, איבערגעזעצט און בעארבעט. (ירושלים: בנות ירושלים, ?)
12. לערערינס אנווייזונגען. (ברוקלין: בית רחל ד׳סאטמאר, 1976)
13. מיר דערגרייבן. אידיש ליינבוך, קלאס 4 (קרית יואל / מאנרא: בית רחל, 1998)
14. מיר שפאנען ווייטער. אידיש לייענבוך, קלאס 3. (קרית יואל / מאנרא: בית חינוך לבנות, 1998)
15. אידישע בריוו. בריוו שטעלער צו לערנען זיך שרייבן אידיש צו עלטערן, זיידע / באבע, רביים, חברים, משפחה אאזייוו. (ניו יארק: ?, 1992)
16. סדר הלימודים. (ברוקלין: בית רחל, 1983)
17. ספר התפלות אין אידישער שפראך. (ברוקלין: בית רחל, 1998)
18. ספר יומים טובים אין אידישער שפראך. אדר, ארבע פרשיות, פורים. (ברוקלין: בית רחל, 1986)
19. ספר ללמוד ללמד אין אידישער שפראך. מעתאדיק פאר לערערינס. (ברוקלין: בית רחל, 1991)
20. קאסמאן, דבורה. מיין יידיש בוך. לערנבוך פאר אנהייבערס, א־ב. (ירושלים: מכון בית יעקב, 1996)
21. קונטרס חג השבועת באר יהודה, א־ב. (ברוקלין: הוצאת באר יהודה, ?)
22. קינדערגארטן מעשה׳לעך מיט בילדער. (ברוקלין: בית רחל, 1996)
23. שיינשרייבן העפט 7 (ברוקלין: הוצאת ספרים אין אידישער שפראך בית רחל ד׳סאטמאר, 1988)
24. שמואל א׳, איבערגעזעצט און בעארבעט. (ירושלים: בנות ירושלים, 1996)
25. שפואצקי, שמעון. עלום ומלואו: אנציקלופעדיע פאר יוגנט. 4 בענדער. (ירושלים תורת חיים, 1999)
26. שפראך איבונגען א־ה. (ברוקלין: הוצאת ספרים אין אידישער שפראך בית רחל ד׳סאטמאר, 1993)

ב) געשיכטע

27. די טיילונג אין אונגארן. די געשיכטע פון דער היסטארישער טיילונג אין אונגארן, אין די יארן פון שנת ה"א תרב"ט־תר"ל. (ברוקלין: הוצאת תפארת, 1996)
28. די צווייטע וועלט מלחמה, א־ג. (ניו יורק: תפארת 1995)
29. די תקופה פון סאטמארער רב מרן הקדוש רבינו יואל. (ברוקלין: הוצאת ספרים בית רחל, 1980)
30. דער בלוט בלבול פון טיסא עסלאר. (ברוקלין: תפארת, 1990)
31. חורבן אונגארן א־ג. (ניו יורק: תפארת, 1996)
32. חורבן יהדות תימן. (ניו יורק: אחל תורה, 1996)
33. לאנדא, יונה. ערשטע אידישע קהלות אין אמעריקא. (ברוקלין: האחים גרויס, ?)
34. לעהרער, שלמה זלמן. צאנז. דייליגע פארשווינדענע שטאט. (ירושלים: פרנק, 1994)
35. מנזל, מנחם. גירוש שפאניע. (ירושלים: פרנק, 1997)
36. מנזל, מנחם. די רייזע קיין ירושלים־חיות אש. דאם באזוך אין ארץ ישראל פון דעם מונקאטסער רב הגאון הצדיק רבי חיים אלעזר שפירא זא"ל. (ירושלים: ?, 1984)
37. מנזל, מנחם. די שיינקייט פון ירושלים ־ רבי שלום שרעבי. די אינטערעסאנטע היסטאריע פון דעם סידור הרש"ש און זיינע וואנדערונגען. (ירושלים: ?, 1986)
38. מנזל, מנחם. מסע הבד"צ. די רייזע פון דעם בית דין הגדול שבירושלים קיין אמערקע אין זומער תשל"ח צו גרינדן דעם קרן הצלה. (ירושלים: ?, 1980)
39. סופר, אליעזר פינחס. ספר די שיינע פארגאנגענהייט פין מארמאראש. די משפחות אין מארמאראש. (ברוקלין: מכון שפת היריעה, 1999)

ג) זכרונות

40. בייליס, מענדעל. די געשיכטע פון מיינע ליידען. (ברוקלין: ?, שנת 1993)
41. געניגסברג , חיים שלמה הכהן. ספר אין פייער און אין וואסער. (ברודלין: ?, 1993)
42. פיינגאלד, יהודה לייב. איך בין געבליבן לעבן. (ירושלים: י.פרנק, 1993)
43. צאנגער, דוד אלימלך. פאשפעטיגט די שיל. (ברוקלין: ארויסגעגעבן דורך די משפחה, 1999)

ד) ביאגראפיעס פון ברימטע רבנים און גרויסע יידישע טעכטער

44. באקאן, חיים דוד. דער שינאווער רב. (ברוקלין: מוסר ספר נפתלי, 1989)
45. באקאן, חיים דוד. רבי מענדעלע רימנובער. (ברוקלין: מוסר ספר נפתלי, 1988)
46. גוטמאן, מרדכי. נודע ביהודה. (ירושלים: פרנק, 1993)
47. גץ, מנחם. בעקרות רבותינו, פערטער טייל. דער בן־איש־חי. (בני־ברק: שיווק ויצוא ספרי קודש משה אברמוביץ, 1997)
48. גץ, מנחם. בעקרות רבותינו, ערשטער טייל. דער בעל־שם־טוב. (ירושלים: הוצאת לאור, 1980)
49. גץ, מנחם. בעקרות רבותינו, צווייטער טייל. דער ווילנער גאון. (ירושלים: הוצאת אורייתא, 1981)
50. גץ, מנחם. עוד יוסף חי. די שטורעמדיגע און פראכטיגע לעבנס ערציילונג פון דעם הייליקגן גאון רבי יוסף חיים זאנענפעלד, א־ב. (ירושלים: אורייתא, 1982)

51. דאס לעבן שילדערונג פון דעם הייליגן ייטב לב הגאון הצדיק. (ברוקלין: כתב, 1991)

52. דייטש, סמואל אהרן. ספר אספקלריא המאירא. (ברוקלין: הוצאת תפארת, 1996)

53. דער וואונדערליכער רבי <שלמיקע זעוהילע זי״ע>. (ברוקלין: ספרי רבוה״ק לביית זוועה׳ל, 1993)

54. דער חפץ חיים. (ברוקלין: הוצאת תפארת, 1998)

55. ישר, הרב משה מאיר. דאס לעבן און שאפן פון חפץ חיים. דריי טיילן. (ירושלים: מזנים, 1979)

56. ליבערמאן, חיים יוסל מאיר. מיינע יוגנט יארן מיט א ריכטיגן בליק. (ברוקלין: ור חיים, 1995)

57. ליבערמאן, מאיר. געשטעלט אזיף בי פיס, די ריהרענדע הארציגע באלערנדע לעהנסגעשיכטע פון חנה גאלדשטיין. (ברוקלין: מקור חיים פאבלישינג, 1998)

58. לעהמאן, מאיר. דאס שטורמישע לעבן פון בוסתנאי. (ברוקלין: דער אידישער אוצר, 1988)

59. לעהמאן, מאיר. רבי יוסלמאן פון רוסלאנד. (ברוקלין: ספרים קרית ספר, 1988)

60. מנדל, מנחם. דאס לעבן און שאפן פון דעם גאון און צדיק רבי אליהו חיים מייזל. (ירושלים: ספר שלום, 1982)

61. מנדל, מנחם. דאס לעבן און שאפן פון דעם הייליגן ישמח משה הגאון הצדיק מרן רבי משה טייטלבוים זצ״ל. (ירושלים: ?, 1986)

62. מנדל, מנחם. דאס לעבן און שאפן פון דעם צדיק און קדוש רבי דוד משה פון טשארטקאוו. (ירושלים: פרנק, 1994)

63. מנדל, מנחם. דאס לעבן און שאפן פון דעם צדיק און קדוש רבי מאיריל פרימישלאנער. (ירושלים: פרנק, 1996)

64. מנדל, מנחם. דון יצחק אברבנאל. (ירושלים: פרנק, 1996)

65. מנדל, מנחם. די גרויסע באלייכטער, רש״י. (ירושלים: ?, 1981)

66. מנדל, מנחם. די שיינקייט פון ירושלים־רבי שמואל סאלאנט. (ירושלים: ?, 1986)

67. מנדל, מנחם. דער בעל שם פון מיכלשטאט. (ירושלים: ?, 1984)

68. מנדל, מנחם. דער חוזה פון לובלין. (ירושלים: ?, 1990)

69. מנדל, מנחם. דער ישמח משה, אין צוויי טיילן. (ירושלים: ?, 1986)

70. מנדל, מנחם. דער מגיד פון קאזשניץ. (ירושלים : ?, 1987)

71. מנדל, מנחם. דער מהר״ל פון פראג. (ירושלים: פרנק, 1994)

72. מנדל, מנחם. דער נועם אלימלך. (ירושלים : ?, 1989)

73. מנדל, מנחם. דער פוסק הדור. (ירושלים: פרנק, 1994)

74. מנדל, מנחם. דער פייערדיגער זייל. דאס לעבן און שאפן פון גאון און קדוש רבי יהושע לייב דיסקין זצ״ל. בריסקער רב, צוויי טיילן. (ירושלים: ?, 1976־1977)

75. מנדל, מנחם. המאורות הגדולים־אר״י הקדוש ־ דאס לעבן און שאפן פון מרן הקדוש רבי יצחק לוריא זצ״ל. צוויי טיילן. (ירושלים: ?, 1986)

76. מנדל, מנחם. המאורות הגדולים ־ אור החיים ־ דאס לעבן און שאפן פון רבינו הקדוש רבי חיים בן עטר. (ירושלים: ?, 1985)

77. מנדל, מנחם. המאורות הגדולים ־ רש״י. (ירושלים: ?, 1981)

78. מנדל, מנחם. יוגנט יארן פון גדולי ישראל. (ירושלים: ?, 1979)

79. מנדל, מנחם. פארגאנגענע וועלטן. קאפיטלעך פון דעם לעבן און שאפן פון מרן יואל טייטעלבוים זצ״ל. צוויי טיילן. (ירושלים: ?, 1980)

80. מנדל, מנחם. רבי אליהו חיים מייזל. דאס לעבן און שאפן פון דעם לאדזשער רב. צוויי טיילן. (ירושלים: ?, 1982)
81. מנדל, מנחם. רבי אלימלך פון ליזענסק. (ירושלים: ?, 1989)
82. מנדל, מנחם. מאיר'ל פרימישלאנער. צוויי טיילן. (ירושלים: ?, 1978)
83. מנדל, מנחם. רבי מנחם מנדל פון רימאנאוו. (ירושלים: ?, 1987)
84. מנדל, מנחם. רבי צבי הירש פון רימאנאוו. (ירושלים: ?, 1987)
85. ספר לב טוב. אידיש. (ניא יארק: שמחה לאיש, 1999)
86. פערלאוו, ב.ח. די באלייכטער פון פוילין־גאליציע. דאס לעבן און שאפן פון די צדיקים אין פוילין־גאליציע. (ברוקלין: דפיס תלפיות, 1990)
87. פערלאוו, ב.ח. דער קדוש ה'. געשיכטע און לעבנס באשרייבונג פון דעם קדוש השם הרב הקדוש המפורסם רבינו שלמה קארלינער ז"ע ה"ד. (ברוקלין: מיריה, 1995)
88. שיינברגר, הרב יוסף. פראגאנגענע וועלטן, א־ב. (ירושלים: חמד, 1980)
89. ספר דברי חיים. ווארשא: אברהם כהנא, תר"ץ. (ברוקלין: משה הנוך גרינפעלד, 1976)
90. צענווירט, ת. (איבערזעצער). סנגורן של ישראל. רבי לוי יצחק אברדיציב. זיין לעבן און אופטיקה. (ירושלים: ?, 1994)

ח) דערציילונגען און משלים

91. אויף קידוש השם (בריקלין: דער אידישער אוצר, 1990)
92. אליאב, חיים. אויף די גאסן פון מאסקווע. (ברוקלין: מקור חיים, 1999)
93. אליאב, חיים. פארוואס אין ער פארשוואונדן? א־ב (ברוקלין: מקור חיים, 1997)
94. אליאב, חיים. פארכאפט אין נעץ. (ברוקלין: מקור חיים פאבלישינג, 1998)
95. .א צייט צו געסעגענען און א צייט צו באגעגענען. דער וואנדער־וועג פון הערשלע גרינבערגער אין זיינע שפאנענדע איבערלעבענישן. (ברוקלין: המאיר לישראל, 1996)
96. בן דוד, א. מורא'דיגע מעשיות. צוויי טיילן. (ברוקלין: בן אד"ם, 1983)
97. גערליץ, מנחם מענדיל. די הימלדיגע שטאט (ירושלים). דריי בענדער (ירושלים: אורייתא, 1980)
98. גראס, יוצא שמחה. אויפן וועג אהיים. (קרית יואל: אור שמחה, 1988)
99. גראס, יוצא שמחה. אינטערן פענסטער. (ברוקלין: אור שמחה, 1997)
100. גראס, יוצא שמחה. אנטדעקט אמעריקע. (קרית יואל: אור שמחה, 1997)
101. גץ, מנחם. בדרכי אבותינו. (ירושלים: אורייתא, 1982)
102. גרליץ, מרדכי. בסוף עבדיך. צוויי בענדער. (ירושלים: עט סופר, 1997)
103. דער מדרש וועג צום שלימות. (ברוקלין: הוצאת זרע אהרן, 1993)
104. דער מדרש דערציילט פאר יוגנט. אין פינף בענדער. (פרולין: בני יעקב פובליקאציעס, 93־1989)
105. הירשסאהן, יעקב מנכס. דער רינג אין געראנגל. אין צוויי בענדער (ברוקלין: אור ישראל פאבלישינג, 1999)
106. וואגשאהל, אלטר. יעקב יצחק. די דרייצן ליכטיגקייטן פית צאנז. (ברוקלין: אור ישראל פאבלישינג, 1999)
107. וואונדערלעכע מעשיות באידיש. (ברוקלין: בית הלל, 1987)
108. וואונדערלעכע מעשיות פון די הייליגע ברידער רבי אפרים דער דגל מחנה אפרים מיט רבי פרול'ל מעגעבוזער. (ירושלים: הוצאת "ב"ן אדם", 1992)

109. וואונדערליכע מעשיות פון הייליגן צדיק רבי נחמן מברסלב זי״ע. (ברוקלין: הוצאת בן אד״ם, 1983)

110. יצחק, לוי. ספר וואונדערליכע מעשיות. (ירושלים: הוצאת ״ב״ן אדם״, 1992)

111. כהן, אלישב. ליכט שטראלן. אינטערעסאנטע, באלערנענדע דערציילונגען און לידער. פינף בענדער. (ירושלים: הוצאת מדורה, 1987)

112. כהן, ש. ז״ל. אין קעניגליכע הויפן. (ירושלים, 1995)

113. כהן, שלמה. די לעצטע מינוט. שפאנענדע ערציילונג. (ירושלים: פרנק, 1994)

114. לאהמאן, חנינא. די לעצטע מינוט. שפאנענדע ערציילונג. (ברוקלין: אות ישראל פאבלישינג, 1997)

115. לייזער מפשעווארסק, יעקב. די גאלדענע קייט בית ליזענסק. (ברוקלין: נר למאור, 1997)

116. לאהמאן, ד. מאיר. דער שר פון קוצי. (ברוקלין: דער אידישער אוצר, 1988)

117. מדיבנא, רבי יעקב (דער דובנער מגיד). ספר אוהל יעקב אויף די אידישע שפראך, א־ב. (ברוקלין: מזל, 1997)

118. מנדל, מנחם. אויף די ים כוואליעס. (ירושלים: אוצר היהדות, 1997)

119. מנדל, מנחם. אויף שטורמישע וואסערן. צוויי טיילן. (ירושלים: ?, 1987)

120. מנדל, מנחם. איבער וועגן און ימ׳ען. (ירושלים: ?, 1977)

121. מנדל, מנחם. אין די ריכטיגע צייט. (ירושלים: ?, 1990)

122. מנדל, מנחם. אין שפיגל פון דורות. טרענן פון א מוטער. (ירושלים: ?, 1991)

123. מנדל, מנחם. די ברכה פון ט״ז. (ירושלים: ?, 1994)

124. מנדל, מנחם. די גאלדענע מטבע. (ירושלים: ?, 1978)

125. מנדל, מנחם. די זון גייט אונטער. (ירושלים: אוצר היהודות, 1996)

126. מנדל, מנחם. די שיינקייט פון יום טוב־ל״ג בעומר. (ירושלים: ?, 1989)

127. מנדל, מנחם. די שיינקייט פון יום טוב־חנוכה. (ירושלים: ?, 1989)

128. מנדל, מנחם. די שיינקייט פון יום טוב־סוכות. (ירושלים: ?, 1989)

129. מנדל, מנחם. די שיינקייט פון יום טוב־פורים. (ירושלים: ?, 1989)

130. מנדל, מנחם. די שיינקייט פון יום טוב־פסח. (ירושלים: ?, 1989)

131. מנדל, מנחם. די שיינקייט פון יום טוב־ ראש השנה. (ירושלים: ?, 1989)

132. מנדל, מנחם. די שיינקייט פון יום טוב־שבועות. (ירושלים: ?, 1989)

133. מנדל, מנחם. דער הייליגער שבת. דריי טיילן. (ירושלים: ?, 1983)

134. מנדל, מנחם. דער אוצר פון חז״ל. (ירושלים: ?, 1997)

135. מנדל, מנחם. דער גרויסער שתדלן. (ירושלים: אוצר היהדות, 1997)

136. מנדל, מנחם. דער חלום פון טבריא. (ירושלים: רפנק, 1996)

137. מנדל, מנחם. דער מהרש״א און מאניש. (ירושלים: 1990)

138. מנדל, מנחם. דער צווייטער בעל שם טוב. (ירושלים: ?, 1987)

139. מנדל, מנחם. דער רבי אלימלך. (ירושלים: ?, 1989)

140. מנדל, מנחם. וואונדערליכע ערציילונגען פון דעם צדיק און קדוש דער רבי אלימלך (ירושלים: מזל, 1989)

141. מנדל, מנחם. וואונדערליכע ערציילונגען פון דעם צדיק און קדוש דער טשארטקאווער רבי רבי דוד משה זצ״ל. (ירושלים: פרנק, 1994)

142. מנדל, מנחם. וואונדערליכע ערציילונגען פון דעם צדיק און קדוש דער רבי רב מאיר׳ל פרימישלאנדער. (ירושלים: פרנק, 1996)

143. מנדל, מנחם. יום טוב ערציילונגען־חנוכה. (ירושלים: ?, 1980)

144. מנדל, מנחם. יום טוב ערצײלונגען־יום כיפור. (ירושלים: ?, 1981)
145. מנדל, מנחם. יום טוב ערצײלונגען־סוכות. (ירושלים: ?, 1980)
146. מנדל, מנחם. יום טוב ערצײלונגען־פורים. (ירושלים: ?, 1980)
147. מנדל, מנחם. יום טוב ערצײלונגען־פסח. (ירושלים: ?, 1980)
148. מנדל, מנחם. יום טוב ערצײלונגען־ראש השנה. (ירושלים: ?, 1981)
149. מנדל, מנחם. יום טוב ערצײלונגען־שבועות. (ירושלים: ?, 1981)
150. מנדל, מנחם. ליכטיגע געשטאלטן. (ירושלים: ?, 1997)
151. מנדל, מנחם. מאמענטן פון פארצײלונג. (ירושלים: ?, 1976)
152. מנדל, מנחם. מסירת נפש. (ירושלים: ?, 1985)
153. מנדל, מנחם. מוטער און טאכטער. (ירושלים: ?)
154. מנדל, מנחם. עהרליכקייט און תמימות. (ירושלים: ?, 1978)
155. מנדל, מנחם. פונקען פון פייער. (ירושלים: ?, 1976)
156. מנדל, מנחם. פון צווישן די פלאמען. (ירושלים: אוצר היהדות, 1997)
157. מנדל, מנחם. רבי הערשעלע רימאנאווער. (ירושלים: ?, 1987)
158. מנדל, מנחם. רבי יעקב יצחק פון לובלין. (ירושלים: זכר נפתלי, 1990)
159. מנדל, מנחם. רבי מענדעלע רימאנאווער. (ירושלים: ?, 1987)
160. מנדל, מנחם. רבי משולם זושע פון אניפאלי. (ירושלים: ?, 1988)
161. נאנט און ווייט. (ברוקלין: הוצאת המאיר לישראל, 1996)
162. סגל, הרב גבליה. 1000 קליינע מעשיות אויף גרויסע מענטשן. צוגעלייגט טויזנט בילדער פון גדולי ישראל. דריי בענדער. (ירושלים: תורת חיים, 1989)
163. ספר נפלאות מהר״יט. (קרית יואל, ? 1982)
164. ספר שבחי בעל שם טוב. איבערגעזעצט אויף אידיש. (ירושלים: הוצאת בן אד״ם, 1988)
165. פריעד, לאה. צווישן מיר און דיר. (ברוקלין: מקור חיים, 1995)
166. צוויי טראפן וואסער. (ברוקלין: המאיר לישראל, 1998)
167. צום באפעל! די שפאנענדע ערצײלונג פון יונגע העלדן אין די היסטארישע שטאט קאנסטאנטינאוו אין רוסלאנד. (ברוקלין: הוצאת ממאיר לישראל, 1996)
168. צום ליכטיגן מארגן. (ברוקלין: המאיר לישראל, 1995)
169. צייטלין, הלל. רבי נחמן באסלאווער. דער זעער פון פאדאליע. (חיפה: ?, 1975)
170. ראזענבערג, חוה. געקניפט און געבינדן. (ברוקלין: מקור חיים, 1995)
171. ראזענבערג, חוה. ניין און ניינציג. (ברוקלין: מקור חיים, 1997)
172.ראזענבערג, חוה. פארלוירן און געווינען. (ברוקלין: מקור חיים: 1996)
173. ריינס, ח. שמעה תפלתי. (ירושלים: ?, 1999)
174. שניטצער, ח.י. אין פרעמדע לאנט. (ברוקלין: הוצאת המאיר לישראל, 1995)

ביבליאגראפיע פון פירוש, שיחות, פארטייטשונגען און מוסר ווערק אויף יידיש פאר דערוואקסענע

1. אבוהב הספרדי, רבינו יצחק. ספר מנורת המאור. דריי בענדער (ברוקלין: נר למאור 1994)
2. אביגדור. ספר כתר תורה תרי״ג מצוות. צוויי בענדער (ירושדים 1973)
3. גרינפעלד, יעקב משלום. הגדה של פסח. אוצר פנינים (ברוקלין 1986)

4. ---. ספר אוצר פנינים על התורה. פינף בענדער. (ברוקלין: עטרת 1994)
5. גראד, אשר אנשיל. קונטרס טובת התלמידים באידיש. (ברוקלין: הוצאת בטחן 1977)
6. דער תורה קואאל. פינף בענדער (ברוקלין 1990)
7. הומינד, רבי שמואל. די מצוה פון בטחן. איבערגעטייטשט אויף אידיש. (ירושלים 1985)
8. ווידער, אהרן. ספר כיצד מברכין. הלכות ברכות הנהגין באידיש (ניו יארק: אהל תורה 2000)
9. ויאל, משה. ממפן הפה"ק רשבכה"ג כ"ק אדמו"ר מסאטאר זצ"ל. איבערגעזעצט אויף יידיש. צוויי בענדער (ברוקלין: מזל 1988)ף אהל תורה 1987)
10. וסרמן, רבי אלחנן. ילקוט מאמרים שמכתבים (ברוקלין: אהל תורה 1987)
11. זאלער, יצחק. ספר שערי יצחק (ברוקלין: בית הספר 1975)
12. זילבערשטיין, אברהם. ספר מאיר עיניים. פינף בענדער (ברוקלין: פרנק 1997)
13. ---. ספר מאיר עיניים על ימים נוראים. צוויי בענדער (ברוקלין: גרויס 1998)
14. חומש בית יהודא עם שנים וחמישים מעלות ופירושים. פינף בענדער (ניו יארק 2000)
15. חיים, חפץ. ספר נצור לשונך איו אידיש (ירושדים 1996)
16. יצחק. רנת. ספר יהושע עם פירוש (ברוקלין 1989)
17. לנדא, מאיר נותן נטע סגל. הגדה של פסח (ברוקלין 1999)
18. ---. ספר נר יהושע לחג הסוכות (ברוקלין: אהל תורה 1998)
19. מועדים לשמחה על חג הסוכות (ניו יארק: אהל תורה 1997)
20. מייזליש, דוד דב. ספר תורה בנין דוד על התורה. באידיש (ברוקלין: גרויס 1997)
21. מימון, משה בן. ספר פתרגם המלך. בלשון אידיש (ברוקלין: אהל תורה 1995)
22. מנדל, מנחם. דער אוצר פון תורנו. פינף בענדער (ירושלים: פרנק 1998)
23. משלם, יעקב און נחמן חיים גרינפעלד. ספר אוצר פנינים על התורה. פינף בענדער (ירושלים: פרנק 1998)
24. משניות. ערקלערט אין אידיש מיט א וואונדערבארן פירוש (ברוקלין: כפתור ופרח 1995)
25. סידור כוונת התפילה, נוסח ספרד, חלק א'. מיט פירוש אויף אידיש (ברוקלין: גרויס 1993)
26. סידור תפילה בכוונה, בימות החול, נוסח ספרד (ברוקלין: שמע בני 1998)
27. ספר אגרת תימן פון רמב"ם אין אידישער שפראך (ברוקלין: בית רחל 1990)
28. סרק אלו מציאות המפורש (מאנשעסטער-ענגלאנד: פעלדהיים 1997)
29. ספר אלו מציאות המפורש. פירוש מספיק על כל פרק אלו מציאות-ע"ט בשבת. האידיש הכולל בתוכן פירוש המילות והמשא ומתן של הגמי פירש"י הקדמות לכל תחילת ענין (ירושלים: פעלדהיים 1997)
30. ספר אמרי שפר באידיש. חלק א', בראשית (וויליאמסבורג: גרויס 1998)
31. ספר הלכות שבת פאר תלמידים אין אידיש (אנטווערפן: אורה 1997)
32. ספר אני מאמין פון רמב"ם ז"ל אין אידישער שפראך (ברוקלין: בית רחל 1989)
33. ספר ארחות צדיקים השלם עם אידיש-טייטש (ברוקלין: מסורה 1992)
34. ספר את לעשית. אין אידיש (ברוקלין 1983)
35. ספר ילקוט גרשוני על פרקי אבות (ברוקלין: כפתור ופרח 1998)
36. ספר ישראל סבא קדישא. תולדות וספורים וקדושת המדות (מאנסי: שיכון וויז'ניץ 1997)
37. ספר צאינה וראינה א-ב (ברוקלין: כפתור ופרח 1989)

38. ספר קיצור השלחן. איבערגעזעצט אויף אידיש (בני־ברק 1995)

39. ספר ליקוטי תפילות מיט עברי־טייטש. ערשטער באנד (ירושלים 1997)

40. ספר מסילת ישרים. אידיש. צוויי בענדער (ברוקלין: ירפי 1996)

41. ספר תהילים ע״פ תורה אליעזר בחרוזים באידיש (בני־ברק 1988)

42. ספר תהילים עם הביאור כתר דוד מתורגם בלשון אידיש המדובר בינינו תחת כל מלה ומלה (ברוקלין: שמע בני 1998)

43. סידור תפלה בכוונה לימות החול, נוסח ספרד, מתורגם בלשון אידיש המדובר בינינו תחת כל מלה ומלה (ברוקלין:שמע בני 1998)

44. ספר שולחין ודורשין. דריי בענדער אין אידיש (ברוקלין: גרויס 1987)

45. פריעדמאן, אברהם יצחק. תנ״ך (ניו יארק 2000)

46. צאינה וראינה. צוויי בענדער (ברוקלין 1996)

47. קאהאן, אהרן ישראל. ספר אור המצות (ברוקלין 1996)

48. ———. ספר שמור לקדו על ל״ת מלאכות (ברוקלין: שמע בני 1998)

49. קעפעטש, חיים יצחק אייזיק. ספר בחור כהלכה אוצר הלכות והברכות סידורי צדיקים והנהגות טובות לבר מצוה (ניו יארק 1995)

50. רוטנער, ר׳ יהושע. ספר הלכות שבת פאר תלמידים אין אידיש (אנטווערפן 1997)

51. שווארץ, אשר לעמן. ספר זמירות לשבת (ברוקלין 1993)

52. שניאורסון, יוסף יצחק. ליובאוויטשער רביס זכרונות. צוויי בענדער (ברוקלין: קרני הוד תורה ליובאוויטש 1947)

53. ———. ליקוטי דיבורים א־ד (ברוקלין קרני הוד תורה ליובאוויטש 1999)

54. ———. סדר השיחות קיץ תש־תשה אין אידיש (ברוקלין: קרני הוד תורה ליובאוויטש ?)

55. שניאורסאהן, מנחם מנדל. שיעורים בספר התניא. אין אידיש (ברוקלין: קרני הוד תורה ליובאוויטש חלק א1980־; חלק ב1982־)

56. ———. שיחות (ברוקלין: קרני הוד תורה ליובאוויטש 1999)